

FYLKESMANNEN I VESTLAND
Njøsavegen 2
6863 LEIKANGER

Deres ref.:
Vår ref.: 18/39345-4
Saksbehandler: Mari Mjøs
Dato: 15.02.2019

Avklaring om hva kommunen må dekke ved avlastning

Det vises til henvendelse av 17.12.2018, hvor Fylkesmannen i Sogn og Fjordane (nå Fylkesmannen i Vestland) spør om kommunen har ansvar for å dekke brukerens utgifter til medisiner ved avlastningsopphold, i kommunale institusjoner etter helse- og omsorgstjenesteloven helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2 første ledd nr. 6 bokstav c.

Fylkesmannen spør også om kommunen kan kreve at brukeren har med egne medisiner.

HelseDirektoratets vurdering

Kommunen skal sørge for at personer som oppholder seg i kommunen tilbys nødvendige helse- og omsorgstjenester. I dette ligger det at kommunen også skal betale for tjenestene den har plikt til å tilby, dersom det ikke finnes klar lovhjemmel for egenbetaling av tjenesten. Dette betyr at det er den instans som har "sørge for"-ansvaret for den aktuelle helse- og omsorgstjenesten, som også har finansieringsansvar.

Tilbud om avlastning i institusjon er en av pliktene som kommunen har etter helse og omsorgstjenesteloven kapittel 3.

Kommunen kan kreve vederlag av pasient og bruker, kun når dette følger av lov eller forskrift, jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 11-2 første ledd. I hvilke situasjoner kommunen kan kreve egenandel, fremgår av *forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester (FOR-2011-12-16-1349)*. Det følger av § 1 første og andre ledd:

"Kommunen kan kreve egenandel for opphold i institusjon som nevnt i helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2 første ledd nr. 6 bokstav c når kommunen helt eller delvis dekker utgiftene til opphold i slik institusjon, eller har stillet garanti for oppholdet.

Det kan likevel ikke kreves egenandel for:

- a) korttidsopphold som primært ytes for å avlaste pårørende i deres omsorgsoppgaver*
- b) døgnplasser som kommunen oppretter for å sørge for tilbud om døgnopphold for øyeblikkelig hjelp."*

HelseDirektoratet

Avdeling helserett og bioteknologi

Mari Mjøs, tlf.:

Postboks 220 Skøyen, 0213 OSLO • Besøksadresse: Vitaminveien 4, Oslo • Tlf.: 810 20 050

Faks: 24 16 30 01 • Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

Det følger av dette at det ikke kan kreves egenandel for korttidsopphold, når formålet er å yte avlastning til pårørende. Det må med andre ord skilles mellom "ordinære" korttidsopphold og korttidsopphold med avlastningsformål, hvor det kan kreves egenbetaling for førstnevnte, men ikke for sistnevnte.

I de tilfellene hvor det kan kreves egenbetaling, fremgår det av § 7 i egenandelforskriften at egenandelen skal omfatte kost, losji, medisiner mv. samt helse- og omsorgstjenester som kommunen organiserer etter helse- og omsorgstjenesteloven. Det er ikke noe skille mellom langtids- og korttidsopphold, når det gjelder hva egenandelen skal omfatte. Det betyr at institusjonen ikke kan kreve at beboeren dekker eller medbringer noe mer til et korttidsopphold enn til et langtidsopphold.

Etter Helsedirektoratets vurdering må det videre legges til grunn, at det som skal inngå i tilbudet når det kan kreves egenandel, også må inngå i tilbudet når det *ikke* kan kreves egenandel. I motsatt fall vil gratisprinsippet for avlastningstjenester kunne bli satt til side ved at nødvendige ting tas ut av tilbudet og kreves dekket ved siden av. Det fremgår av egenandelforskriften § 7 at brukerens eventuelle behov for medisiner inngår som en del av det egenandelen skal dekke ved opphold i institusjon. Ut ifra det ovenstående, vil dette da også gjelde når oppholdet har avlastningsformål.

Det ovenstående er ikke til hinder for at kommunene anmoder brukeren om å ta med seg faste medisiner til oppholdet. Det vil i de fleste tilfeller antakelig være både praktisk og i tråd med den enkeltes eget ønske. Kommunen kan imidlertid ikke kreve at brukeren har med seg medisiner, slik at dersom brukeren likevel ikke har med seg medisiner fordi det har blitt glemt eller av andre grunner, kan kommunen ikke kreve at vedkommende selv dekker utgiftene til nødvendige medisiner under oppholdet.

I en henvendelse fra Fylkesmannen i Hordaland i anledning denne saken, datert 18.12.2018, er det vist til et brev fra Helsedirektoratet datert 30.4.2009, hvor det er uttalt at kommunen kan kreve at brukeren medbringer toalettartikler, bleier og medisiner til avlastningsoppholdet, dvs. at dette faller utenfor det kommunen har plikt til å dekke. Det fremstår som noe uklart hva denne forståelsen bygget på, men Helsedirektoratet vil uansett bemerke at uttalelsen er skrevet før avlastning ble regulert som en helse- og omsorgstjenestene fra 1.1.2012. Da slik avlastning nå er regulert når det gjelder egenbetaling, må det riktige være at kommunen dekker nødvendige medisiner mv. under avlastningsopphold i institusjon, i de tilfellene hvor brukeren eventuelt ikke har medbragt dette selv. Det vises til det som er skrevet ovenfor om dette.

Helsedirektoratet håper det ovenstående er avklarende.

Vennlig hilsen

Anne Louise Valle e.f.
Avdelingsdirektør

Mari Mjøs
Seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk

